

SZABOLCS.

Vegyes tartalmu heti lap.
Megjelenik minden vasárnapon.

Kiadó-tulajdonos: a „szabolcsmegyei lapkiadó-társulat.”

Előfizetési árak:

Egész évre	4 ft.
Félévre	2 ft.
Negyedévre	1 ft.

Szerkesztői iroda, hová a lap szellemi részét tárgyazó küldemények intézendők: **Semináriumi épület.**

Bérmertlen levelek csak ismert kezektől fogadhatók el.
A kéziratok nem adhatók vissza.

Kiadó-hivatal,

hová az előfizetési pénzek, a lapba szánt hirdetések és felszámítások küldendők: **Nagyter 136. sz. a.**

Hirdetési díjak:

Minden 5 hasábos pötty-sor egyszeri hirdetésnél 5 kr. többszöröskor 4 kr. Terjedelmes hirdetések többszöri beiktatása, kedvezőbb feltételek alatt eszközölhet.

Minden egyes beiktatás után kintestári illeték 30 kr.

1872. évt. minden három hasábos garmond-sor díja 20 kr.

Az előfizetők a hirdetések megszabásánál, 20-nyi kedvezményben részesülnek.

A nők társadalmi és politikai állása hazánkban.*)

VIII.

Közelebbi czikkem végszavainál kétségkívül azon kérdést intézték magukhoz, gondolkozóbb s a nők sorsát inkább szívükön viselő olvasóim, hogy: mikép lehet a nőket arra tanítani, hogy helyesen szeressenek? Lehet-e ember, aki a szerelmet, e megmérhetlen mélységű és örök titku tengert rendszeresíteni képes lehetne?

Valóban e kérdés megoldása, így felvéve, nehezebb, mint bármely turandóti feladvány lehetett.

Nem is rendszerről, nem tankönyvről van itt szó. A szívet nem kell tanítani, hogy szeressen. Szeret az, ha eljött az idő, bármily távol tartunk is a szerelem gondolatától. Tifkon, észrevétlenül támad az a fiatal kebelben. És jaj annak, aki nem ismeri ez érzelme fontosságát és befolyását az életre.

Meg kell tehát ismertetni jókor a fiatal leányokkal azon érzelmet, melytől a nő egész életboldogsága függ.

A szerelmet ugy kell bemutatni, mint a házasságot boldogságának alapkövét, egyetlen föltételét.

Mindenek fölött tanítsuk meg leányainkat: miként kell indulataikon uralkodni; a szenvedélyeket alárendelni az erkölcsi érzésnek. Ismertessük meg őket az ember valódi becsével, hogy a férfit jelleme, szívemessége, észbeli tensősége, ne pedig külseje után tanulja becsülni. Ismertessük meg őket a nemes, tiszta, önzetlen szerelemmel, hogy meg tudja különböztetni a hamistól a valót. Tanítsuk meg őket ama örökigazságra, hogy: „tiszta, nemesen szeretni, csak becsületes ember képes!”

Arra kell tanítani a növendék leányokat, hogy a szerelem, nem egy üres órának kellemes betöltése; nem a hiúság és dicsvágy kielégítése: hanem oly forrás, melyből a romantlan szív és lélek, életboldogságot, nemes erényeket merít.

Az emberiség erkölcsi ujjaszületése csak akkor lép életbe, ha a nemesebb gondolkozású, emelkedett lelkű nők, erkölcsi és szellemi tulajdonok alapján egyesülnek a másik nemmel.

A „nő-kérdés” csak ugy nyerhet kielégítő megoldást, ha a nők nem piperebáboknak neveltetnek; ha a tetszés, pénz és hü csodálattal utáni vágy, végkép kiriatk keblükből s helyettük a nemesebb vágyak szölyittatnak életre.

Ha azt akarjuk, hogy a nők képesek legyenek a világot, a családi élet, az égi származásu szeretet hatalmával átalakítani: a szerelem fejezetét szintén be kell foglalni a nevelés tanba.

De nézzük már most azt, hogy tulajdonképen mit tanuljanak a nők, hogy hivatásukat, életrendeltetésüket betölthessék?

Fejünk szédül, ha egy modern nevelő-intézet programját olvassuk; annyi a tan-

tárgy. Ma igen sokat tanulnak a leánykák; de keveset tudnak.

A nőnek nem annyira általános, mint hivatásbeli műveltségre van szüksége. A mai nevelés azonban csak az általános műveltségre fekteti a fösulyt, amazzal mitem törődve.

A mai világban nem annyira kezének erejével, mint inkább eszével küzd az ember az élet javaiért. A férfivilág ezt nagyon jól tudja s el is követ mindent, hogy a kor szellemével, a tudomány és ismeretek terén lépést tarthasson. És a nők, akik annyira követelik az egyenjogúságot; kiktől az új nemzedéknek átalakítását várja a világ: hátramaradjanak hivatás szerű kiképzetés és kötelmek ismerete nélkül?

Nem! A magyar nő kiváló jogokat élvezett a törvény előtt már akkor, midőn más államokban csak árucikknek tekintették. A magyar nő a műveltség terén sem lehet utolsó. Utat kell nyitni nekik, hogy ha viszonyaik követelik, önállóan is működhesse nek és függetlenül megkereshessék kenyereiket.

Azért tehát a fösuly mindig azon tantárgyakra fektetessék, amely leginkább benyúlik a női hivatás körébe.

A nőnek a tudományokról elég tudnia annyit, hogy mily befolyást gyakorolnak azok a köznapi életre.

Azon tudományok közt, melyeket a nőnek tanulmányozniok kell, igen fontos a vegytan, mely a köznapi életre határtalan befolyással van. Mily fontos például a tápszerek vegyszere! A lelki és testi jólét első helyen, az étkek helyes összeállításától és elkészítésétől függ, nemesak, desőt az által még sok forintot is meg lehet takarítani.

Nagyfontosságúak és határtalan hasznat nyújtanak a nővilágnak továbbá a természeti tudományok, melyek nemesak az általános, hanem a női hivatásbeli műveltséghez is szükségesek.

A gépies utánzás ma már mitem ér. A tudomány segélyével egy óra alatt megtanulhatjuk azt, amit a tapasztalás útján csak évek hosszú során lehet elsajátítani.

A babona, az álhit, a csodák iránti előszeretet homályát, egyedül a természettudományok ismerete oszlatja csak el. Minden törekvésünk oda irányuljon tehát, hogy a természettudományok az első helyet foglalják el a leánynevelői tantárgyak közt.

Mily szomorú dolog az, ha a családanya csak kedveseinek elrontott gyomrán tanulja ismerni a tápszerek helytelen készítésének, az egészségrei s az életműszervezetrei káros befolyását!

A legutolsó kézművesnek is alkalmat nyújtanak a hivatásához szükséges gyakorlati és elméleti ismeretek elsajátításához. Csak a nőket nevelik fel anélkül, hogy csak fogalommal is bírna természetes női hivatásáról. Kifejlesztik a hiúságot, a tetszvágytápláló társadalmi ügyességeket; de feledik,

hogy a „salon” mellett — gyermekszoba, konyha és kamara is van.

Ezzel korántsem azt akarom érteni, hogy a nő az általános műveltségből kizárva legyen. Oktattassék a szépművészetekben is, ha azt a szülők társadalmi állása megkívánja és erszénye megengedi; de a hivatás szerű nevelés, minden bizonynyal előbbre tétessék az általánosnál, mely mindig csak felüleletes és káros befolyásu marad.

(Vége köv.)

KÖZÜGYEK.

Nyiregyháza város képviselői gyűléséből.

(Augusztushó 27.)

Helyiség: a városi kisdudóda.

Elnökök: Meskó Sámuel polgármester.

Tárgysorozat:

1. Az augusztus 19-ről jegyzőkönyv hitelesítése.
2. A nagykállói kir. alrealtanodának Nyiregyháza leendő áttétele.
3. Alispáni leirat a tisztai szállásoknak természetbeni kiszolgáltatása tárgyában.
4. Alispáni leirat a törvényszéki börtönhelyiségek berendezése iránt.
5. Az újaváros alatti bériöknök bérléengedés iránti kérvényük.
6. Oláh Ignác kérvénye, 8000 db. téglának részletes törlesztés melletti kiutalványozása iránt.
7. Rosenzweig Dávid bérlő kérvénye, a nagyvendéglő italjog bérbeadása tárgyában.

Megnyitván a gyűlés, Riszdorfer János főjegyző olvassa az augusztus 19-ről kögyűlés jegyzőkönyvét. Joszka János az 1. számú határozatot hiányosnak találja, amennyiben az alispáni leirat azon pontjára nézve, hogy az új képviselő száma a kögyűlés által határozatták meg, semmi megállapodás sem jött létre. Ezt pótlólag kiegészítettű kéri szöly.

Kralovánszky Mór: A képviselők számát a törvény világosan meghatározza, amennyiben kimondja, hogy „rendezett tanácsu városokban 48-nál kevesebb és 200-nál több nem lehet a képviselők összes száma.” Elföltt külön határozni, tehát fölösleges. (Elfogadtatik.)

Vidliczkay József a jegyzőkönyvnek egy másik pontjára, illetőleg szerkezetére tesz megjegyzést. A jegyzőkönyv gör. cath. káptalan helyett „román káptalan”-t használ. Szöly szerűt a jegyzőkönyveknek meg kell tartani az ugynevezett curialis stylust (hivatalos irály); kéri tehát a „román” szó kihagyását a szövegéből. (Helyes! Módositandó!)

A „román” szó egyszerien kihuzatik. Lukács Ödön a jegyzőkönyv első pontjának azon része ellen tesz kifogást, melyben az 1871-ik évi XVIII. t. cz. üdvös voltáról s városunk jövőjére felvirágoztatólag álló fontosságáról van szó, a jegyzőkönyvek irályával egyáltalában össze nem férhető szölyokban. A képviselőnek eme eseménye, csak végrehajtása a törvénynek; nem pedig a törvény bírlgatása; miért is ama vonatkozást kihagyatni kéri. (Helyes! Kihagyandó!)

A neheztelt sorok, kihagyatni határozatnak. Vidliczkay József Joszka János indítványához kíván szölyni s felhívja a képviselőt, hogy amennyiben a törvény a legtöbb és legkevesebb számot világosan meghatározza, alkalmazza a képviselőt a törvény szölyát a helyi viszonyokhoz és mondja ki, hogy az új képviselőt 200 tagból fog állani: minthogy Nyiregyháza város összes lakosságának száma 21,890-et tesz ki.

Sütő József azt is hozzátéetni javasolja, hogy: „amennyiben a lakosok száma a 21000-et meghaladja”

Polgármester: Eszerűt a képviselő száma 200-ban megállapittatik. A jegyzőkönyv tehát ez értelemben kiptolandó.

Vidliczkay: Ha a képviselő számának meghatározása nem volt a mult gyűlésen tanácskozás tárgya, ugy a mostani határozat nem a közelebbi, hanem a mai gyűlés jegyzőkönyvébe jöhet csak be. A könyvben nem lehet több, mint amennyiről a gyűlésen szó volt. Igaz, hogy a dolog lényegére nézve, mindegy; de forma tekintetben igen fontos. A képviselői tagok számának meghatározását tehát a mai jegyzőkönyvbe kérem vezetetni.

*) Lásd a „Szabolcs” 24., 25., 26., 27., 28., 32. és 33. számok szölyét.

Uray Tamás teljesen osztja Vidliczkay József nézetét, és minthogy hasonló esetek, máskor is ismétlődhetnek nemcsak, desőt visszaélésekre is adhat okot: ez szerente precedensül nem vétehtetik.

Határozatot: Indítvány folytán a mai jegyzőkönyvbe veendő fel a képviselői tagok számára vonatkozó határozat.

Kralovszky Mór a jknyvnek, a nagyvárad i káptalan-féle tartozás felmondására vonatkozó határozati pontja ellen tesz kifogást; állítván, hogy a képviselő a felmondást nem mondta ki. (Közbeszólások: Ellenkezőleg; a felmondás határozatba ment.) Szólvisszalép; a nagyvendéglői italmérsi jog elárverezését tárgyzó részére a jknyvnek azonban megjegyzi, hogy ide a vadászati jog bérbeadásra is beszúrható. (Átálános felkiáltás: Indítvány folytán kiadandó.)

Bartholomaeidesz János: Egy tétel kimaradt a jegyzőkönyvből. E tétel a kir. alreáltonadának N.-Kállóhó Nyiregyházára leendő áthozatala tárgyában hozott azon határozat, hogy e kérdés iránt a mai nap fog határozni a képviselő.

Sáry Pál jegyző olvassa a főispánok az alreáltonoda áttétele tárgyában, a városi hatósághoz intézett megkeresényét.

Nikelszky Máttyás ez ügyet, a múlt évben megválasztott 24 tagu iskolatanácsnak kívánja kiadni, véleménye jelentését végett.

Bartholomaeidesz Károly nincs egy véleményben Nikelszky Máttyással. Szólvé, hogy, mely mák ugy is elkészt, mielőbb tárgyalás alá vétetni kívánja. Ezután hosszasan és meleg szavakban fejtegeti a reáliskola fontosságát egy tudományos pályára, mint az ipar terére készülő részére. Kéri a képviselőt, hogy vegye ez ügyet tárgyalás alá s gondoskodjék, hogy a város mindenáron, még áldozatok árán is megnyerje a reáliskolát, melytől szellemi és anyagi jólétele nagymértékben függ. Végül ajánlja, hogy kötéssé össe az alreáliskola a gymnasiummal, hol jelenleg különben is 5 tanár működik s több tantárgy is összevág a két intézetben; miért is javasolja, hogy a képviselő tege magát érintkezése etekintetben az ev. egyházzal.

Bartholomaeidesz János csatlakozik az előtte szólvóhoz azon hozzátétellel, hogy a képviselőt küldöttség által érintkezzék vagy külön, vagy az iskolatanácsal együtt espedig ne csak az evang., hanem a többi egyházakkal is; miután azok is részesültek a városi jótéményeiben.

Stern Emánuel nem kívánja az iskolatanácsra bízni e fontos ügyet, mely, minthogy még nem adott életjelet magáról, szerente nem is létezik.

Uray Tamás Bartholomaeidesz Károlynak kíván felelni, hogy t. i. az ügy még nem készt el; szerente bármily jókor vétetett volna tárgyalás alá a reáltonoda kérdése, az idén semmi esetre nem tétethetett volna át. Egy egész év van tehát, mely alatt gondoskodni lehet az áttétel módozatai s az áldozathozatal minősége fölött.

Vidliczkay József a fenförgő ügyet, két oknál fogva tartja fontosnak. Ugyanis, ha fellép a reáliskola s hivatásának megfelel, egy oly társadalmi szükségnek lesz elég téve, amely az emberiségre is kihát; a második ok, melynélfogva szerente e tárgy fontos, az, hogy csak igen ritkán történik egy város életében, hogy az örökéletűségnek alkothasson, hogy alkotmányja századokra, évezredekre kihasson. Azért megfontolandó,

A „Szaboles“ tárczája.

Washington és Napóleon, és a világtörténet erkölcsiége.

A világtörténet itelő hatalom, s vesztegethetlen erkölcsi jellemmel bír. Birói mérlegét csak az igaz érdem nyomja le. Oda nem elég a hódító véres súlyos kardja, sem kortársak nyereszkedő hódolata. A nagy fény, mely ragyogásával környezetét megvakítja, itt látattja az óriási árnyékot, mely a történelem fényes alakjait kíséri.

Két alak áll előttünk e tárgy bebizonyítására: Washington és Napóleon. Mindkettő alulról emelkedett a tetőpontra, honnan messzire elvilágitanak.

Washington szabadságot, önállást szerzett egy világrésznek, mely nagyságával Európát meghaladja. Oly nagy volt e férfi, hogy még a dicsőség sem vakította el. Egyikévé lón azon kevés erkölcsi nagyságnak, melyeknek teljesen elég volt a közbizalomsg templomát megnyitni, a jogot és szabadságot közkincesé tenni anélkül, hogy a vágy bántánat azokat maga részére foglalni el. Midőn megoldotta szép feladatát, visszalépett csendesen a magán életbe, s elszenderítve nyugalmasan csendes házának fedele alatt, megsiratva ösztönét földieit által, s tisztelve mindazoktól, kik az önzetlenségre oly kevés példát találnak az emberek történetében.

Napóleon, midőn szétbontott azon directoriumot, mely a francia nép szabadságát viharos folyamát fékezni ösztönét törekedett, rejtejt önös cseloknak szolgálat, mindenütt, amerre hódított szétzodó, elipolta a szabadságot, mely őt teremté. Építési eromok összehalmozásai valának. Végre nélkül lett magának a világ fátumának, s ez őt mint székvesztett császárt számúzt egy magános sziklára, de akik hadi lángszórtól rettegni megtanultak, még a világtenger börtönösége alatt sem hitték eléggé biztosnak fogságát, s midőn később halálának híre azon palota ajtaja előtt közzététett, a mely előtt ama hódító egykor annyi temetések rendeztek, a nép meg sem állott. Mit is siránkozhatott a polgárság egy féktelen katona halálán? a világtörténet világitélet!

Washington köztársasága a secció veszes kísérlete daczára áll ma is, s e belháboru bevégzése után erőteljesebben, s dicsőségesebben, mint valaha. Az ősi világszakták meghaladott azon háború, melyeket korunkban viselt, hadi jelentősége, és saját súlya öntudatára ébreszté az Uniót, amely Washington végrendeletét ma-holnap tisztellettelen csendes háttérbe szoritandja, s

hogy mit tegyen. Szólvé, minthogy az ő, mint aki már Károly Titus miniszteri tanácsos urral, meg ez év elején érkezett volt egy Nyiregyházán felállítandó polgári iskola iránt, e tárgyban újból érintkezésbe teendő magát nevezett tanácsos urral s meg fogja tudni a kormánynak a reáliskola áttétele felőli gondolkodását és czéljait, t. i. hogy tulajdonképen minő áldozatot kíván a miniszterium Nyiregyházától, s reméli, hogy a jövő szeptemberhő második felében már értesíteni fogja e tárgyban a polgármester urat (Eljen!) Ezután Uray Tamás szavaira tért át, kinek igazat ad annyiban, hogy a reáltonoda a jövő év végeig ott maradjon, ahol most van; de tagadja, hogy azért egy egész évi határideje volna a képviselőnek előfőt intézkedni. Az előleges áttételi intézkedések nagyon megkívánják felévi időt; egy évnélgyed alatt tehát okvetlen meg kell érniei ez ügyet. Az eljárás módozatait illetőleg 3 dologra figyelmezteti a képviselőt. 1. ső lenne a miniszteriummal érintkezés (ezt megteszi maga szólvó); 2. ik az evang. egyházzal érintkezés; 3. ik az áldozatkésztségi erő megtudása. Az evang. egyházzal érintkezést 3 tagu küldöttség eszközölheti; a hozzáadó áldozat minősége azonban csak akkor mondhatótnak ki, ha a miniszterium szándéka tudva van. (Átálános helyesléssel elfogadjatik az eljárási módozati javaslat.)

Lukács Ödön nincs mindenben egy véleményen Vidliczkay Józseffel. Örül, hogy a miniszteriummal érintkezést előtte országos képviselőt elvállalni sziveskedett; de ő üdvöské gondolja és óhajtja, ezenfelül még Kiss József tanfelügyelő urral is érintkezni tárgyban, akire a közköz. miniszter sokat ad; különben közölte vele is, hogy miként lehetne legüdvösebben keresztül vinni, a kérdéses alreáltonoda áthozatalát; mert nézete szerent az itteni gymnasium, ahol szaktudományok nem tanítatnak, nem állhatja ki a sarat Végül küldöttséget kíván és megjegyzi, hogy itt nagy áldozatról szó sem lehet; legfeljebb helyiség az, amit a kormány Nyiregyházától kívánhat.

Bartholomaeidesz János teljesen correctnek találja Vidliczkay József eljárási módozati javaslatát; megelégszik egyelőre annyival, hogy tudjuk meg a kormány kívánatait; addig pedig felfüggeszteti javallja az evang. egyházzal értekezések megkezdését; mindenesetre bevárának véleményezi Vidliczkay József ur tudósítását (Helyes!). Főlemélti szólvó, mikép az evang. gymnasium már pár évvel ezelőt kijelentette, hogy minden perczen kész kezét fogni a kormányval, hogy itt egy felreáliskola lehessen.

Bartholomaeidesz Károly: Miután a főispán felszóltá a várost, hogy nyilatkozzék a reáliskola ügyében: a képviselőnek okvetlen nyilatkozni kell. Nyilvánítsuk ki tehát, hogy óhajtjuk a reáliskola áthozatalát és hogy az ügyért áldozatot is készek vagyunk hozni.

Vidliczkay József nem akarja a felekezeti térre vinni az ügyet; hanem tekintve azt, hogy az kivitető s szükségesnek látja az evang. egyházzal érintkezést.

Lukács Ödön azon kérdést meríti fel, hogy amennyiben a gymnasiumnak több alapja, mint amennyi mostani fenállására kell, nincs: minő alappal járulhatna a létesíthető egyesüléshez?

Sütő József: Minthogy Nyiregyháza, mint 21,000 lakossal bíró város, a törvény értelmében, kö-

teles felsőbb polgári iskolát állítani: hívjuk fel Vidliczkay József képviselőt ur figyelmét, hogy tudja meg, ha egyesíthető-e e felsőbb polgári iskola a reáltonodával. Mert, ha egyesíthető: ez esetben minden lehetőre kötelezhetjük magunkat (Helyes.).

Nikelszky Máttyás azt hiszi, hogy a kormány okvetlen elvárja a város ajánlatlétét; mivel köztudomású dolog, hogy a mostani kormány mindent liciztálni szeret.

Főjegyző előadja, hogy etekintetben már volt magán természetű eljárás, amikor csak helyiségről volt szó. Ugy van meggyőződve, hogy a kormány itt nem is akar többet, csak helyiséget, hogy az áttételi költségek egyrésze meg legyen mentve. Szólvó küldöttséget kíván megbízni a módozatok iránti intézkedéssel s kimondatni, hogy a kérdéses intézet idehozatala esetében a város kész az áldozatra.

Krasznay Gábor: A tárgy annyira ki van merítve, hogy ahoz szólni már fölösleges. A kivétel illetőleg azonban szükséges, hogy a küldöttség teendő körvonaloztassanak. Szerentem itt összpontositani kell a dolgot. A küldöttségben kell hogy minden vallásfeleket egyformán képviselve legyen. Addig is, míg Vidliczkay ur is felállaltakban, a Sütő József ur által előadottakat is elviglémbe véve, eljárna, nézzen körül a küldöttség a helyiség iránt: hogy a terv legalább alappában készen legyen. Most intéztesék az illető helyre felterjesztés aziránt, hogy a reáltonoda áthelyezését a közönség örömmel fogadja és hogy viszonyaihoz képest áldozatokra is kész. (Helyes!)

Polgármester: Tehát a feliratban kifejezendő, hogy „a város a reáltonoda áthelyezése esetében, viszonyaihoz képesti áldozathozatalra is kész.“ Most már azt méltóztassanak elhatározni, hogy a küldöttség hány tagból és kikből álljon?

Rövid vita után a küldöttség következőleg állított össze: elnök Meskó Sámuel polgármester, küld. tagok Krasznay Gábor, Riszdorfer János, Mattheidesz Gusztáv, Lukács Ödön, Nikelszky Máttyás, Zajác József, Bartholomaeidesz János és Stern Emánuel.

A küldöttség utasítottott, hogy a Vidliczkay József által előadott pontok szellemében járjon el.

Olvasottat az alispánnak, a 79-ik gyalog serezed parancsnoksága által emelt panasz folytán, a városi hatósághoz intézett azon rendeletre, melyszerent addig is, míg a katonai elszállásolások iránt folyamatosan levő tárgyalások véget érnek, intézkedjék a városi hatóság, hogy a tiszt urak szállásai természetben pontosan kiszolgáltsanak.

E tárgy megvitátása közben, újból fölmerült a tiszturak azon semmivel nem indokolható követelése, hogy mindnyájan a város központján szállásoltassanak el, ami természetesen a város pénztárának nagy megterheletésével jár Hangsúlyoztatott továbbá némely háztulajdonos azon kapzságisa, hogy a katonai szállások árának meghatározásánál, a város pénztára iránt nem hogy kimérettel volnának; desőt a legmagasabbra szabják azokat.

Határozatot: hogy a polgármester gondoskodjék olcsó lakásokról; a feliratban pedig hangsúlyoztassák, miszerent a város pénztára, az építkezések következésében, rendkívül nagy mérvben igénybe van véve, és hogy a tiszturak, ha a hatóság által kijelölt lakás nem tetszik nekik, önhatalmúlag bérelnek ott, hol nekik tetszik lakást, végül hogy Nyiregyháza város leg-

a világrbíterség nagy gondolatának engedend helyet maholnap bátor tervezetei között.

Napoleon állama császárságával együtt összeomlott, s megerte azt, hogy a nemzet, melyet e férfi saját rosz daemonának, a dicsőségnek feláldozott, megátkozta azon dicsőséget, melynek egykor elkápatva gyermekeinek legjobb vétét véde o tápszerül.

Ha III. Napoleonnak sikerült is vérszenyeny államsin által a régi császárságok egydíre felállítani, s a hatalom tetőpontján a hadi orozslányt a eselszövé ró-kával cserélni ki; de Franciaországban nem fedette el senki, hogy e családuraság a nemzeti közbizabság romjain emelkedett életre, s oly jeleneteket ismételt, melyekre példát csak Oroszország adott eddiggel a világnak, midőn a hazai szabadság elszánt védőt foglyokká téven ágyuival szakgattatta össze Páris szemelattára.

Washington és Napoleon mindkettő a democraia kobeletből indult ki, mindkettőt a szabadság szülte, de az első állhatatosan lú maradt hozzá, a másik elárulta anyját, s dynastiáról álmodozott.

Washington kora nézeteinek, az eszméknek, a jogoknak keresett életet a vámkérdés vérs zavarában. Ösztönét támogatta a világszág és szellem mozgalmát, ahelyett hogy annak önösen utját állani valaha eszébe jutott volna. Ő azt akarta, hogy szerencsés kifejtést nyerjen az ügy, melynek zászlóját felemelte minden tartalék-gondolat nélkül. Innen lehet megfejteni munkája összetartását, s állandóságát. Ő midőn újra ujcsoval állá Anglia veterán ezredei elé, nem dicsőséget keresett, hanem lassu győzelmet, azért leveretése sola meg nem zavará. Azt hitte, hogy a kitartás a jövő. E férfi szerény körülményeivel nem ébreszt első pillanatra bámulatot. Ő saját lételet mindíg a hazafélt gyegítő össe. Ennek élt, ennek kerestett önfeláldozásával jövőt, szabadságot, s dicsőségét a polgárok örökségévé téve. Az ő híre hasonlít a hajdanok ama szentélyeizhez, amelyekből ki-meríthetetlen üdítő forrás fakadott.

Napoleon a világ legvittezebb, s legfelvilágosultabb nemzete felett aralkodott. Mivé tehát a világot, minő új történelem forrásává hatalmát, ha a katona heroizmusát a valóságos nagy ember nemeslelkűségével képes leende egyesíteni, s a világszabadságot teendő dicsősége egyetemes örökösévé!

Ezen hadi óriás erősebb és önésebb volt, minsten, hogy sorsát kortársaiával egyesíthette.

Lángelméje az új időköz tartozott, de nagyra-vágysága a mult napoké vala. Emlekezete azon alakokat kereste fel csupán, melyek magasan állottak, nem vizsgálva meg azt, ha vajjon azon kiemelkedő alakok nem véres romokor állanak-e? Ő is, mint Marius, Sulla és

Caesar a közbizabság s a legjobb hazafiak véreből táplálta nagyra-vágysát. Ezekről jegyzé meg Seneca: „quanto satius est Deorum opera celebrare, quam Philippi, aut Alexandri latrocinia, ceterorumque, qui exitio gentium clavi, non minores tuere pestes mortalium, quam inundatio, qua planum omne perfusum est, quam conflagratio, qua magna pars animantium exaruit.“

Napoleon saját szerencséje által megvakítva nem vala képes belátni még azt sem, hogy tettenek csudái jóval tulragyogják egy oly korona fényét, melyet egy gyermek vagy egy nő fejére is fellehet tenni. Nem látta azt be, hogy e feudális goth ékszer az új idők és új történelem emberének fején igen rozsol fog állani!

Nem becsült e nagy világször semmit, sem korát, sem az embereket. A nyertes hatalom önkényes játékát üzé minden érdekel. Mint egy szörny uszott iszonyatos erejével a folyam ellen is, a felvert hullámokkal tördelve, szakgatva kétféle a partokat, de e partoknak szintén annyit kelle szenvedniök, ha netalán vízmentben uszott volna is.

Amit korunkban III. Napoleon kimondott minden tartózkodás nélkül: „az elv minden, az ember semmi!“ Ez volt az elsőnek Machiavellismusa. Az elveinek az emberiség magasabb érdekében állt kisugárzása, és mindig az emberiséggel, mint igazságra törekvő, s az ezt magában hordozó organissmussal egy-ségsben állani, ha istenesapások nem akarnak lenni!!

A napoleonoknak az ember csak vak eszköz vala. Az ő szerencsésjékhöz a nemzeteknek semmi részük! A francia nemzet százezerenként küldé fiait, hogy vivjanak meg Napoleon világhatalmáért, de a francia feyver dicsősége mégis egyetlenegy hideg emberé lett, csak galyázata lehetett közös.

I. Napoleon azt ígerte a francziáknak, hogy megszabadítandja őket, de a nyaktól szörnye nem ivott annyi vért, mint a császárság hydrája, s végre elvonult tőle az egész nemzet, de ő a távozást csak akkor vette észre, midőn süri hadoszlóai meggyérültek, s a fennmaradtok rézeken át a nemzet visszavonulását már mindenki megláthatta.

Egyben utánozta a faraókat, mint ezek gúliákat: ugy ő is hirozlopaít: éna puszták közepette építette fel.

Az egyiptomi gúliák, mint az örökkévalóság, magányban emelkednek komoly méltósággal, s a napoleoni hirozlopok nagy néptemetőkben. Ama magányban a királyok csontjai fekdútek, itt a népeké. Washington sirboltja egy nagy virágzó város, hol az életerős Unio országgyűléseit tartja s az élők e nagy hazafi halhatatlan szellemével a közlaza jóléte felett együtt tanácskoznak.

Dr. Heissler József.

alább a II. osztályba vétekk fel, miután a szállások hátramosz magasabb adatnak ki, mint amennyit az állam ad.

Olvasottat a kir. törvényszéki elnökség átirata, melyben felhívja a városi hatóságot, hogy a börtönhelyiségeket 40 rab befogadására rendezze be.

Amennyiben a kérdéses 40 rab elhelyezése iránt már megtörtént az intézkedés; arról pedig, hogy a város állandó rendes törvényszéki börtönöket építtessen, amennyiben ez az állam kötelessége, szó sem lehet; de meg illet börtönrendszer hiányában építeni komolyan nem is lehet: az átirat, óvástétel mellett tudomásul vétetik.

Olvasottat az újáróház alatti bálhelyiségek bérlőinek, bérléengedési iránti kérvényük.

Kiadottat a tisztai ügyészek, véleményes jelentését végett.

Oláh Ignácnak azon kérelme, melyszerint 8000 darab téglát azon kedvezmény mellett kér kiutaltatni, hogy annak árárt 3 év lefolyása alatt fizethesse le, egyszerűen megtagadtatott, amennyiben világos határozat van, hogy ily kedvezményben csakis rendkívüli elemi csapásokkal látogatott polgár részesülhet.

Olvasottat Nikelszky Sámuel benyújtánya, melyben az általa bérlet el melletti malom bérletét vejjére Bertalan Rezsőre kéri átruháztatni.

Véleményes jelentését végett kiadatik a tisztai ügyészeknek.

Olvasottat Rosenzweig Dávidnak, a képviselő által augusztus 19-én, a nagyvendéglő újabb bérléngedési tárgyában hozott határozata elleni folyamodvány, melyben a várost egyezsége hívja fel.

Uray Tamás, Nikelszky Matyás és Vad András 3 tagú küldöttséget kérnek az ügy beható megvizsgálására.

Zajácz József: Én nem szavazhatok a küldöttség mellett. A mult gyűlés nagy többséggel elhatározta az árverelés kihirdetését és megtartását. Ha mindig változtatjuk határozatainkat, akkor soha sem határozhatunk.

Krasznay G. csak annyiban helyesli e vizsgálóküldöttséget, amennyiben a bérlő egyezsége hívja fel a várost.

Ezen bérleti kérdés megvizsgálására Vidliczkay József, Krasznay Gábor és Kralovszky Mór tisztai ügyész kildetnek ki.

Több elintézendő tárgy hiányában, a gyűlés d. u. 1 órakor eloszlott. △

UJDONSÁGOK.

**** Dr. Baruch Mór**, mint hozzánk beküldött s jelen számunk nyitlertí rovatóban közlött nyilatkozata is igazolja, visszaközlőzik városunkba, melyről, ugylát-szik a sors könyvében ránevez az van megírva, hogy: „A nagy világban, e kívül nincsen számódra hely!” Mint látszik, ő ez intésnek engedett is, amidőn elhatározá ismét városunk falai közé jöni, hogy többé soha el ne hagyja azt. Mi az eltávozóknak „Isten-hozzád”-ot mondunk; most pedig „Isten hozott”-tal fogadjuk a visszatérőt.

= A pénzvagy és játékszenvedély annyira elbarapozott s oly általános betegséggé fajult, hogy már nemcsak a családapák és ifjak, hanem még a gyermekek közt is lábra kapott. Nem tudjuk, hogy a városi rendőrségnek van-e tudomása arról, hogy Nyiregyhá-zán, az utcaszegleteken, a gyermekek szeltére játszanak pénzre és hogy a nyereszkedési vágy annyira megy köztük, hogy négy krajczárosok fölött hajba is kapnak, miközben oly erkölcstelen káromlásokban törnek ki egymás ellen, hogy bármelyik pusztai béres sem tenne tul rajtuk?! A fővárosi rendőrség, ahol pedig könnyebben kikerülhetni a figyelmet, már etekinteben erélyesen hathatós rendszabályokat léptetett életbe. Ajánljuk e körülményt, városi rendőri közeink figyelmébe.

*** Czakóné Irma** kitünő drámai és operette-színésznő, hollapután veszi ki e félévi jutalomjátékát, a már itt előnyösen ismert „Romeo és Julia” című sikerült operette előadásával. Czakóné tiszta esengő hangja és művészi játéka nem szorult a mi dicsértünkre. A közönség tetszésnyilvánítása, minden alkalommal hangosan hirdeti azt. Azon osztatlan tetszés és fényes elismerés, mely a nyiregyházi közönség részéről, a tisztelt művésznő irányában, már annyiszor nyilatkozott, reméljük engedni, hogy nem leand oka a jutalmazandónak panaszra ezuttal sem.

× A természet barátai, akik a szabadban sok mindent ellesnek és megészlelnek, beszélnek, hogy a vándormadarak már erősen szedőnek dőlőni utjukra. — Állítják, hogy több vándormadárcaapat már el is hagyta határainkat. E körülmenyöböl azt következtethetjük, hogy az őz igen korán beállván, a tél is elég hosszú leand. Képzeljük, mily jól esik e hír a fa- és szénkereskedőknek.

× A piaci visszaélések ellen több oldalról merültek fel panaszok és intézettek hozzánk felszólítások, hogy lapunk utján szólalnánk fel és sürgetnénk a baj orvoslását az illető helyen. Tagadhatatlan igaz, hogy a nyiregyházi piac oly drága, melyhez hasonló alig van széles Magyarországon. Ezt pedig semmi más nem okozza, mint az, hogy a nagyban vásárlók ideelőtt elkapkodnak mindent a rendes fogyasztó közönség elől, amelyk azután 3—4 áron kénytelen az ismét eladottól megvásárolni a szükséges élelmi czikkeket. És ez nem csak az apróbb czikkekre, hanem a gabonaművekre néve is áll; ami kissé fontosabb és az illető hatósági közegektől nagyobb figyelmet érdemlő körülmény. Mint tudjuk minden rendes városban meg van az a rendszabály, hogy „10 óráig a nagyban vásárlás, az előpénz elvezetése mellett, tilos.” Fajdalom! Nyiregyházián a rendszabály csak a papírosan, de a gyakorlatban nem áll. Ajánljuk ez igen könnyen nagy és veszélyessé válható bajt az illető hatóság figyelmébe.

† Kégy Gusztáv köz- és váltó ügyvéd, s Nyiregyháza város képviselői tagja, aki roncsett egészségi állapotának helyreállítása végett, még májushóban Mari-

enbaadha ment, folyó augusztus 27-én Pesten jobb létre szenderült. A vesződjébe béső kör, mely már régóta emészte organismusát, végre is legyőzte az erőteljes alig 35 éves férfit. A jóbarát, a lánglelkű hazafi, a népszerű ember s a társaságok fűszere nincs többé! Kegly Gusztáv egyénisége, szive melegségénél, szikrázó elczeméi fogva annyira kedves volt, hogy még ellenei sem tudták gyűlölni. Az ő alakja bizonynyal sokáig, igen sokáig élni fog barátaí és ismerői emlékezetében.

(1) Eszmélanczolatnál fogva, eszünkbe jut egy másik sir, melyet Gáspár Jenő színész e folyó évi áprilihóban egy díszes emlékkövel jegezett meg s mely sir iránt nekünk nyiregyháziaknak még egy szép kötelességet kell lenőnnök. E sir az oly tragicus halállal kimult Gaál Amália színésznő sirja ott a vasut melletti temetőben. Olvasóink még emlékezni fognak azon ígértünkre, melyet husvétkor Gáspár Jenőnek tettünk, hogy t. i. felelhetlen emlékü nejenék sirja, a boldogult halálának évnapijág, vagyis f. é. októberhő 12-ig okvetlen be lesz kerítve. Közeldeven ez időpont, szükségesnek találtuk, az aláírasi ívet megindítani és közzétetni városunk művelt és nemes érzésű köreiben. Az összeg, melybe a kerítés kerül, oly csekély, hogy néhány nap alatt, 30—40 krajval is begyűlhet. Nyiregyháziak és nemesen szép tette, a most körünkben működő színészeknél sem tévesztendő el erkölcsi hatását. Ajánljuk az ívet a nagylelkű közönség meleg figyelmébe. Az adakozók névsora e számadás, lapunk utján közzétudásra fog hozatni.

(2—6) Lapunk 33-ik számában megfajtés alá bocsátott számréjtvényt („Köved a jót!”) a következő hölgyek és urak fejtették meg és küldték be sorrendszert: Dillnberger Adél, Bartholomaeidesz Ilka, Flegman Jenő, Enyingy Cornélia, Fekete Mária és Veszely Nagy Gizella Nyiregyháziaról; Maté Pál Madaról; Báshy Ferencz Geszterédéről; Györgényi Ignácz prépost Kis-Várdaról; Józsa-Jakabfalvy Emilia; Jakabfalvy Irma és Jakabfalvy Ida Dadaról; Baghy László Kecskemét-ről; Virányi Jánosné Vencesellőrl; Keresztesy Károly N.-Kállból; Rosenberg Emil Nyiregyháziaról; Fischbein Mór Polgárról; ifj. Körtvélyfi Péter Rohodról; Juhász György S.-A.-Ujhelyről; Reisman Mari Kis-Várdaról; Szombathy Odón, Grencery Béla és Goldberger Emánuel Nyiregyháziaról; Mandel Mihály és Mandel Sarolta Nyir-Báthorból; Dudinszky Gyuláné Nyiregyháziaról. — A jutalmul kitűzött arczképeimokat aranyos keretbe foglaltan, Fekete Mária hölgy nyerte.

(3) Dr. Rotmann Lajos orvos-szébsz-tudor és szülész, mint közelebb újságotuk volt, a napokban megérkezett városunkba. Mint magától tudjuk már lakását is berendezte özvegy Benczur Miklósné asszony házául.

□ Helyreigazítás. A „Szaboles” 34-ik számában közölt 1871-ik évi XVIII. törvényczikk IV. fejezetének 37-ik §-ába egy beszantó sájtóhiba csuszott be, mely szakasz végső számtételét következőleg kérjük kijavítani: „rendeztett tanácsu városokban 48-nál kevesebb, és 200-nál több, nem lehet (t. i. a választott és virilis-képviselő összes száma).

A KÖZÖNSÉG ROVATA.

Iskolai értesítés.

A nyiregyházi evang. gymnasiumon 187 $\frac{1}{4}$ -ik tanévben már az V. osztály is szerveztetett és tényleg meg fog nyilni. — Az illető szülöket és gyámokat egész tisztelettel felkérem, hogy a növendékeket személyesen és annak idején szept. 4-ikéig irassák be, mert már 5-én a rendes előadások veszik kezdetüket, s a későbbben jelentkezők felvétele több nehézséggel van örszékötve.

A tandíj a IV. osztályban általan 16, az V-ben 20 ft; helybeli ág ev. növendékektől 8 illetőleg 10; vegyes házasságokból (melyekben az egyik fél ág. ev) származott más hitv. idevaló ifjaktól 12 illetőleg 15 ft; s ezt két egyenlő részletben minden tanuló köteles félévénként előre felzetni a gymnasium pénztárnokánál.

Nyiregyháza, augusztus 25. 1872.

Kürtösy, ezévi igazgató.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

(A. B.) Minden felvilágosult emberhez fordulunk és hisszük, hogy egynek asztaláról sem fog hiány-zani e két könyv: 1) „Anglia művelődésének története” Buckle után. 2) „A felvilágosodás története” Lecky után. Mindkettő most jelenik meg magyar fordításban, a kitünő fiatal Láng Lajos intézése mellett s kaphatók Aigner Lajos könyvkereskedésében Pesten.

— „Külföldi költöktől” czim alatt jelentek meg a sokat, de felesletesen író Prem József fordításai. Geibel van szeriutünk legszebben, és következtetesebben fordítva. Az angol és francia költöket, ugy látjuk, német fordítás után tette át kevés szerencsével. Ára 1 ft.

— Abonyi Lajos a népies-, Lauka Gusztáv a humoros beszélyirodalom kiváló képviselői, összegyűjtve becsatják közé műveiket. Ugy hisszük, hogy a szabolesi olvasók is lerőják tartozásukat e két kedven-czük irányában, akik mellett oly sok kellemes órákat töltöttek.

— A „Corvina” kiadványait nem győzzük eléggé melegen ajánlani e megye minden lelkeszei- és előjáróinak figyelmébe. E túsálat törekszük arra, hogy a „ponyvá” jésztő terméket lassan-lassan kisorsítsa. Fajdalom! e nemes czéjja mellett sem örvend megérdemelt pártfogásnak. A „Corvina” szabolesi főigynöke Illnecz Gyula ur.

* Vasárnapon, augusztus 25-én: „Peleskei notárius”, énekes bohózat 3 felvonásban; Irta Gaál József. A notáriust, mely a darabnak tulajdonképeni lelke, Bodrogi kitünően alakította; játéka csak egy szikrázott a sok igazi magyarszatú humortól. Föld-szint és karzat egyaránt jól mulatott rajta.

* Hétfőn, augusztus 26-án: Bodrogi Dénes jutalmul, a szombatról elmaradt: „Orpheus az alvilágban” vig operette 4 képeben.

* Kedden, augusztus 27-én: „Saint-tropezi urnó”, francia dráma 5 szakaszban. E játéktölyham alatt még nem nyujtottak színészeink annyi művelzet-et, mint ma. Darab és előadás versenyzet egymással a koszorúert, melyet végre is meg kell hogy osszunk köztük. Az előadás részére itél koszorúert legszebb levélét mindenesetre Rónai (Marie) művészi játéka képezte. Izsó (D'Aurive gróf) a buszke tóurat jól ta-lált színekkel ecsetelte. Különösen kedves jelenség volt Kovács Ella (Hortensia), aki nem szánalmat keltő sorsa, hanem érzéletesen játéka, és több helyen correct hang-nyelvezése által, méltán kiérdemle az aratott tap-sokat és kihívásokat. Abonyi (D'Arbel Károly) játé-kán a bágdatásnak bizonyos nemevonult végig, mely a hatás rugékonyságát nagyban csökkenté. A közönség igen hálásan és elismerőleg viselte magát: A kihívások egymást érték, ami a szereplőkre néve eléggé hizelőg körülmény.

* Szerdán, augusztus 28-án: Rósen Gyula ki-tünő német színműró „A csók”, című vígjátéka 1 felvonásban és a „Szép Galathea” vig operette 1 felvonásban. Az e vígjáték alapját és műbecsét képező félreértések meglepően kritikus helyzetbe sodorják a darab hőseit, melyek azonban végül kellemes és igaz-ságos megoldást nyernek. Izsó (Bordási), Rajzóc (Máthild), Abonyi (Várdi), Kovács Ella (Várdiné) és Rajz (Molly) gyors és összevágó előadásuk által csak emel-ték a mű értéket. A „Szép Galathea”-ban Czakóné annyira tökéletes szobor volt, hogy többen, akik a darabot közelebbről nem ismerték, készítője után tuda-kozódtak az avatottabb egynekél. Azt hisszük, hogy ennél már több és hizelőg bírálat nem kell.

* Pénteken, augusztus 30-án: „A jóbará-tok”, vígjáték 4 felvonásban, írta Sardou Viktor. A mai előadás egészben véve a keddihez csaknem egészen hasonló volt. A közönség a legnagyobb meglege-déssel távozott haza; noha az előadás majd 11 óráig tartott. Mi azonban nem hallgathatjuk el Komárominak már-már a beszantság vitt fumigáló modorát és az aesthetikai szépség elleni megbecsáthatlan figyelmetlen-séget, mikkel csaknem minden fölöttéval találkoznak. Különös megrovást érdemel ma, minden bírálaton alósi szerelmi vallomása, mit Emiliának oly hangon és modorban tön, amelyért méltán megérdemelte azon „pisz-t” melyet a közönségből egy valaki, igen helye-sen, hallatott. Ceciliának, Causade nejjének egy nagy-szerű jelenetét pedig, amikor t. i. a kötelességeről meg-feloldozott nő, tévedéséről oly megragadó melegséggel és bensőséggel tesz vallomást és szemrehányást, értelem nélkül „magtetszéssel ujjé-ivel és gunyos taglejtésével” teljesen tönkre tette. Ugy a szinpad megszűnik szivképző és izlésemesítő iskola lenni. Ha szerepeit még a sugó után sem tudja folyékonyan el-mondani; az ugynevezett „művészi pauszák” hagyja inkább betöltetlenül: így legalább nem rontja az illúsiót, nem sérti az illetet, nem dobja arczul a szinpad méltóságát és nem árulja el a szép iránti ér-zék hiányát

KÖZGAZDASÁGI ROVAT.

A serteshizlalás jövője vidékünkön.

A serteshizlalás eladásra csak akkor lehet nyere-séges, ha valamely műipari vállalat olcsó hulladékaí erre elégséges anyagot uytjanak, vagy pedig ha a vidék gabnaterménye eladás által nem értékesíthető oly jól, mint hizlalás által.

Itt a hizlalandó sertés hizékonyasága s minden-esetre tekintetbe veendő, mert annál kevesebbe jön a hizlalás, minél hizékonyabb a sertés, ugy hogy alacsony gabnárak mellett a tisztán szemmel történő hizlalás is elegendő nyereséget nyujt.

Szabályos gabnárak mellett azonban a sertés-hizlalás szemmel igen ritkán fordul elő, és ez ekkor csakis magas husárak mellett lehet jövedelmező.

Az utóbbi évtized folytán, valamint külsőrszágon, ugy nálunk is a hus folyton nagyobb mennyiségben fo-gyasztatik, ennél fogva nem csuda, hogy a husárak is annyira emelkedtek. Ezen fokozott fogyasztás következtében kiféle mind élénkebbé vált a forgalom, és a husállat mindinkább keresettebbé válik.

Ezszertent tehát nálunk a serteshizlalás kiterje-dése és haszon eredménye még; semmieset sem érte el a netoválbot, sőt szükségessé vált az, hogy a hiz-lalás valamint a hizlalandó hus-állatok tenyésztése na-gyobb mérvben üsszék.

A kassa-oderbergi vasut által közel jutottunk a külső piacokhoz, elandó és vevő könnyen találkozhak egymással és gyorsan szállíthat, ami egyé fö-faktora a hizott állat kereskedésének, ez biztosítja a keresletet és így az áratokat is; kell azonban egy olyan bizonyos helyről — állandó baromvásárlóról — gondos-kodnunk, hol a vevő az eladót mindenkor bizton felta-lálhassa, és hol az eladó állataitval a kívánt végt meg-érkezett kényelmesen, vesztéség nélkül bevárhassa.

A régi korban midőn még a népek szarván pász-toréletet vittek, a nyáj kérőzdő állatokból állott u. m. juh, szarvasmarha, kecske stb., a sertés nálunk még nem volt tenyésztés tárgya, miután nem adott oly sok-oldalu használatot, mert a főhasznát a sertés nyujt, csupán lús; hór és sertéje csekély hasznu. A huszüksé-glet azonban a nomád életmódnál a kérőzdők által is bőven fedeztetik, és mellesleg — hór, gnyáj, szarv és lószér által azok nagyobb hasznót nyujtanak.

